

SANOAT KORXONALARINI ISHLAB CHIQRARISH SAMARADORLIGINI STATISTIK TADQIQ ETISH KO`RSATKICHLARI

Turayeva Gulizahro

Guluston Davlat Universiteti o'qituvchisi

Ko`charov Abulqosim

Guluston Davlat Universiteti talabasi

Sadullayev Temurbek

Guluston Davlat Universiteti talabasi

Marupov Hojiakbar

Guluston Davlat Universiteti talabasi

***Annotatsiya:** Ushbu tezisdagi bugungi rivojlanish davrida sanoat korxonalarining ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, bu bo'yicha qilinadigan ishlar va uning statistik tadqiq etishning ilmiy uslubiy asoslari ochib berilgan. Shuningdek bugungi rivojlangan davrda sanoat korxonalarini inson, davlat, jamiyat hayotidagi o'rni haqida fikr bildirilgan.*

***Kalit so'zlar:** Sanoat, agrosanoat, korxonalar, korxonalar iqtisodiy birligi, mehnat taqsimoti, ishlab chiqarish, tarmoq, bozor iqtisodiyoti, drayver.*

Kirish

Sanoat va Korxonalar tushunchasi, turlari va vazifalari

Sanoat - milliy iqtisodiyotning eng muhim tarmog'i bo'lib, jamiyat ishlab chiqaruvchi kuchlarining rivojlanish darajasiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadi. Sanoatning tarmoq strukturasi - sanoat tarkibiga kiruvchi turli tarmoqlar va ishlab chiqarish turlarining tarkibi va ulush nisbati, shuningdek, ushbu ulushlarning o'zgarish dinamikasi bo'lib hisoblanadi.

Tahlil va natija

Korxonalar o'z faoliyati maqsadlarini ro'yobga chiqarishga o'z mahsuloti, ishlari va xizmatlariga bo'lgan ehtiyojlarni qanoatlantirish hamda ana shu asosda mehnat jamoasi a'zolarining ijtimoiy va iqtisodiy manfaatlarini hamda korxonalar mol-mulki egasining manfaatlarini ta'minlash yo'li bilan erishadi. Har bir korxonada o'z faoliyatini amalga oshirish uchun moddiy, mehnat, moliyaviy, energetik va boshqa zaruriy resurslar mavjud bo'lib, korxonalar ularga egalik qilish, umumxalq mulkining unga tegishli bo'lgan qismidan foydalanish va boshqarish huquqiga ega.

Ishlab chiqarish korxonalarining asosiy vazifasi aholini turli xalq iste'moli mollari, maishiy va madaniy xizmatlarga bo'lgan talabini qondirishdan iboratdir.

Ishlab chiqarish korxonalarini xarakterlovchi asosiy belgilari uni tashkil etuvchi tarkibiy qismlarning, ishlab chiqarishning texnikaviy birligi va korxonaning iqtisodiy birligidir. Korxonaning ishlab chiqarish texnikaviy birligi deb, uning barcha tarkibiy

qismlarining bir-biri bilan ishlab chiqarish jarayonlarida ma'lum ketma-ketligda bajarilishiga ko'ra bog'langanligi va bir-birini o'zaro ta'minlashiga aytiladi. Har bir korxonaga bir qator tarkibiy qismlar (sex, uchastka)dan iborat. Har bir qism (sex, uchastka) xom ashyoni tayyor mahsulotga aylantirish jarayonining ma'lum vazifalarini bajaradi. Ularning maqsadi ishlab chiqarish dasturini sifatli bajarishga qaratilgandir.

Korxonaning iqtisodiy birligi deganda, uni tashkil qiluvchi barcha tarkibiy qismlari korxonaning markazlashgan omboridan sexlarga reja asosida materiallar yetkazib berishni ta'minlashi tushuniladi.

Har qanday korxonaning maqsadi uning faoliyati asosida avvaldan o'ylangan pirovard natijaga erishishdir. Korxonaga o'z oldiga ongli ravishda maqsad qo'yib, fikriy model yarata oladi va obyektiv sharoitlarni hisobga oladi.

So'ngi yillarda Sanoat korxonalarining soni qanchaga ko'paydi? 1-jadval

O'zbekiston Respublikasi hududlari bo'yicha yangi tashkil etilgan sanoat korxonalarini soni

№ Viloyatlar Faoliyat yuritayotgan sanoat korxonalarini Yangi tashkil etilgan sanoat korxonalarini

№	Viloyatlar	Faoliyat yuritayotgan sanoat korxonalarini	Yangi tashkil etilgan sanoat korxonalarini
1	Farg'ona	11058	1965
2	Samarqand	8854	1642
3	Qashqadaryo	5605	1641
4	Namangan	7888	1497
5	Toshkent Sh	16779	1564
6	Toshkent.V	9998	1317
7	Xorazim	4794	1187
8	Andijon	9887	1062
9	Navoi	3985	962
10	Jizzax	4080	867
11	Qoraqolpag'Iston.Res	3633	853
12	Surxandaryo	4853	679
13	Buxoro	5089	652
14	Sirdaryo	2302	320

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, hududlar bo'yicha yangi tashkil etilgan sanoat korxonalarini bo'yicha Farg'ona, Samarqand va Qashqadaryo viloyatlari

yuqori o'rinlarni egallayotgan bo'lsa, eng past ko'rsatkichlar Surxondaryo, Buxoro va Sirdaryo viloyatlariga to'g'ri kelmoqda.

Xulosa

Umuman, xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, bugungi kunda sanoat korxonalarini mamlakatimiz iqtisodiyotini yuksaltirishdagi etakchi drayver bo'lib xizmat qilmoqda. Shuning uchun, sanoat korxonalarini yanada rivojlantirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Khasanova G.D., Rashidov A. Sanoat korxonalarida innovatsion strategiyalarni shakllantirish. Buxoro. 2014. 308-310 b.
2. O'z ME .Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil
3. Burkhanov, A. (2023). TRENDS IN THE FORMATION OF ECONOMIC RELATIONS IN AGRICULTURE IN FOREIGN COUNTRIES. Collection of scientific papers «SCIENTIA», (April 7, 2023; Pisa, Italia), 10-12.
4. Khadzhimuradovich, B. A. (2023, April). FORMATION OF NEW ECONOMIC RELATIONS IS THE KEY TO STABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE. In " Conference on Universal Science Research 2023" (Vol. 1, No. 4, pp. 9-15).
5. Бурханов, А. (2023). ИННОВАЦИЯ–ГЛАВНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ И ДОХОДОВ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА. Innovatsion texnologiyalar, 50(02), 121-129.
6. Burxanov, A. (2023). QISHLOQ XO 'JALIGIDA INNOVATSIYON IQTISODIYOTGA O 'TISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI. Iqtisodiyot va ta'lim, 24(4), 37-42.
7. Кароматов, И. Д., & Гулямов, Х. Ж. (2017). Медицинские вопросы, освещенные в Библии. Биология и интегративная медицина, (4), 55-75.
8. Gulyamov, X. (2023). INTER-ETHNICITY IN THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN UZBEKISTAN HARMONY AND RELIGIOUS TOLERANCE. Interpretation and Researches, 1(12). извлечено от <http://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/1314>
9. Bafoevich, U. B., Rasulovna, K. R. N., & Ziyodulloevna, K. S. (2021). REACTION OF 1, 1, 1-TRIFLUOROMETHYL-4-PHENYLBUTANEDIONE-2, 4 WITH BENZOIC ACID HYDRAZIDE. INFORMATION TECHNOLOGY IN INDUSTRY, 9(3), 939-944.
10. Rasulovna, K. R. (2023). Complex Nickel (Ii) Compounds Based on Acylhydrazones of Aroyltrifluoroacetylmethhanes. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 3(10), 3-5.
11. Kochkarova, R. R., & Turgunov, E. (2023). IMPROVING THE METHODOLOGY OF TEACHING CHEMISTRY LESSONS AT SCHOOL WITH THE HELP OF DIFFERENT GAMES. American Journal of Applied Science and Technology, 3(10), 15-19.
12. M.Z. Kuvatova, Sh.A. Turdiyeva, R.R. Kochkarova. (2023). USE OF VENN DIAGRAM AND NETWORK METHOD IN TEACHING THE TOPIC OF "IMPORTANT CLASSES OF INORGANIC COMPOUNDS" TEACHING METHODOLOGY IMPROVEMENT. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(10). Retrieved from <https://www.ijmrd.in/index.php/imjrd/article/view/223>